PROFESSORILIITTO
PROFESSORSFÖRBUNDET
FINNISH UNION OF UNIVERSITY PROFESSORS

Helsinki 5.10.2015

Eduskunnan valtiovarainvaliokunnan sivistys- ja tiedejaostolle

Asia: *Lausunto sivistys- ja tiedejaostolle hallituksen esityksestä talousarvioksi vuodelle 2016 koskien korkeakouluopetusta ja tutkimusta*

Jaoston varattua Professoriliitolle (jäljempänä liitto) mahdollisuuden lausua asiasta, liitto esittää kunnioittavasti seuraavan:

Yleisarvio esityksestä

Esityksessä ehdotetaan korkeakouluopetukselle, erityisesti yliopisto-opetukselle, ja tutkimukselle vuodelle 2016 selkeästi laskevaa voimavarakehitystä. Tätä perustellaan heikolla yleistaloudellisella tilanteella ja toiminnan tehostamisella. Koska leikkauksia joudutaan tekemään yleisesti, eivät myöskään tutkimus ja ylin opetus voi säästyä tältä, ajatellaan talousarvioesityksen laatijoiden toimesta. Asiassa on hyvä tehdä erilaisia vertailuja.

1990-luvulla yleistaloudellinen tilanne oli jossain määrin nykyistä vastaava. Tuolloin yliopistojen ja tieteellisen tutkimuksen voimavaroja lisättiin, ei vähennetty, kuten nyt esitetään. Tällöin saatiin Suomi uudelleen nousuun. Koulutus ja tutkimus nähtiin tuolloin ennen kaikkea investointina tulevaisuuteen, ei niinkään välittömänä kulueränä, kuten nyt näytetään pelkästään tehtävän.

Kansainvälisesti, erityisesti Pohjoismaissa ja myös Saksassa, panostetaan nyt voimakkaasti tutkimukseen. Tilannetta arvioidaan siis siellä erilailla kuin Suomessa. Tällä ei voi olla olematta heikentävää vaikutusta Suomen kehitykseen keskipitkällä välillä ja jo lähitulevaisuudessa.

Liiton jäsenkunnasta tulee kasvamassa määrin viestejä siitä, että lahjakkaat tutkijat ovat siirtymässä heikentyvien voimavarojen johdosta pois Suomesta, mikäli se on mahdollista. Tällainen kehitys olisi jopa koko Suomen tulevaisuutta ajatellen hyvin valitettavaa.

Yliopistojen henkilöstömäärä

Talousarvioesityksen perusteluissa käsitellään yliopistojen henkilötyövuosia. Yliopistojen henkilökunta on jo viime aikoina vähentynyt laskevan voimavarakehityksen seurauksena. Opetus- ja tutkimushenkilöstön osalta vähennystä on ollut noin 460 ja muun henkilöstön osalta 315 henkilötyövuotta. Tällä hetkellä on yliopistojen osalta esillä mittavia YT-menettelyjä, jotka tulevat merkitsemään henkilöstö suurimittaista vähennystä. Odotettavissa on lisää YT-menettelyjä eri yliopistoissa. Edessä on ilmeisesti tuhansien henkilöiden vähennykset yliopistoissa.

Hallitusohjelmassa mainitaan, että yliopistojen rahoituksen vähennystä ei tule kohdistaa sellaiseen toimintaan, joka merkitsee opetuksen ja tutkimuksen heikentymistä. Tämä on pelkkää hurskastelua. Tietysti opetus ja tutkimus kärsivät, jos tukipalvelujen henkilöstöä vähennetään. Opettajat ja tutkijat eivät pysty

enää keskittymään varsinaisiin tehtäviinsä, kun aika menisi nykyistäkin enemmän erilaisiin hallinnollisiin ja muihin tehtäviin.

Eri yhteyksissä on esitetty hallituksenkin toimesta, että ympärivuotista opetustarjontaa on lisättävä korkeakouluissa mm. valmistumisen nopeuttamiseksi. Liitto ei ymmärrä, miten opetustarjonnan lisääminen on mahdollista laskevan henkilöstömäärän puitteissa.

Yliopistoindeksi

Yliopistojen toiminta on pitkäjänteistä. Tämä edellyttää voimavarakehityksen ennustettavuutta. Yliopistoindeksillä pyrittiin takaamaan yliopistojen voimavarakehitys inflaatiota vastaavaksi, ennustetavaksi ja vakaaksi. Indeksin käyttöönotolla saatiin yliopistojen johto ja suuri osa yliopistolaisista suotuisaksi koko yliopistouudistukselle.

Yliopistoindeksin soveltaminen on ollut vaihtelevaa muutaman vuoden aikana. Nyt esillä olevassa talousarvioesityksessä ehdotetaan yliopistoindeksin jäädyttämistä kokonaan (mukamas määräaikaisesti) vuosiksi 2016 - 2019. Tämä on todella negatiivinen signaali yliopistoille, tutkimukselle, ylimmälle opetukselle ja opiskelijoille. Esitetyllä tavalla indeksin lakkauttamisen sanoma olisi selkeä ja koruton: valtiovalta ei enää halua uskoa pitkäjänteisyyttä edellyttävään yliopisto-opetukseen ja tutkimukseen.

Muita leikkauksia ja näkökohtia

Talousarvioesitykseen sisältyvä hallinnon rationalisointi ja korkeakouluverkoston supistaminen 50 miljoonalla eurolla saattavat kuulostaa tässä yleistaloustilanteessa jonkun mielestä jossain määrin perustellulta. Tämä rahamäärä on kuitenkin sittenkin loppujen lopuksi poissa yliopistojen, tutkimuksen ja ylimmän opetuksen määrärahoista eli siis investoinnista tulevaisuuteen. Tulevaisuuteen investoimista liitto pitää kaikista tärkeimpänä. Liitto ei voi tämän takia kannattaa tätä 50 miljoonan vähentämistä.

Talousarvioesitykseen sisältyy mittavia Tekesin (TEM:n alaa) ja Suomen Akatemian määrärahoihin kohdistuvia leikkauksia. Tekesin leikkaukset kohdistuvat erityisesti teknillisen alan yliopistotutkimukseen ja -tuotekehitykseen. Koko maan innovaatiotoiminnan kannalta nämä Tekesin leikkaukset voivat osoittautua hyvin vahingolliseksi ja talouskehitystä siten hidastavaksi. Akatemian leikkaukset vahingoittavat välttämätöntä perustutkimusta.

Talousarvioesitykseen liittyen on myös esitetty erilaisia kärkihankkeita ja yliopistojen pääomittamisen lisäämistä valtion varoista. Ne olisivat kuitenkin luonteeltaan kertasuorituksia. Ne eivät lainkaan korvaisi yliopistoihin ja tutkimukseen kohdistuvia leikkauksia.

Edellä mainituilla perusteilla liitto esittää, että yliopistoindeksin jäädyttämisestä ja kaikista muista yliopistoihin ja tieteellisen tutkimukseen kohdistuvista talousarvioesitykseen sisältyvistä määrärahaleikkauksista luovutaan.

Professoriliitto-Professorsförbundet

Kaarle Hämeri
puheenjohtaja

Jorma Virkkala
toiminnanjohtaja